

funderet så stærkt i de tre hovedelementer, at de politiske diskussioner, der selvfølgelig kommer til efteråret, bliver rigtige politiske diskussioner og ikke behøver at blive skyggeboksning.

(Kort bemærkning).

Helga Moos (V):

Det er næsten synd for hr. Steen Gade, at han skal have at vide, at Venstre og jeg ikke har nogen problemer. I Venstre der går vi da ind for, at folk selv må vælge, hvad de vil købe, og vi har fuld ret til at fravælge økologien i Venstre; det er da ikke noget problem. Det er der jo også andre, der gør, eftersom andelen af økomælk er faldet fra 21 pct. til 19 pct., når det gælder Harmonie-produkterne. Der er flere folk, der ikke gider det dér, og det kan vi leve med i Venstre. Det er ikke noget problem.

Vi kan også leve med, at der er nogle, der passer på lærkerne og viberne, når de ligger og ruger. Det kan godt være, at SF er ligeglade med, om der kommer strigler hen over dem, og at der sprøjtes brændstof op i luften, som så falder ned som NDOC, altså et ukrudtsmiddel, som man fordeler gennem brændstoffet i stedet for, som konventionelt landbrug gør, gennem sprøjtemidler. Der er forskellige måder at se det på, men der er ingen problemer med mig i Venstre, vil jeg bare lige pointere.

Hermed sluttede forhandlingen.

Første næstformand (Birte Weiss):

Som tidligere meddelt vil afstemningen om de fremsatte forslag til vedtagelse fremsat af ordføreren for forespørgerne, hr. Steen Gade (SF) m.fl., og af hr. Svend Aage Fauerholdt (DF) m.fl., blive foretaget i mødet i morgen.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 120:

Forslag til folketingsbeslutning om elevers og studerendes rettigheder.

Af Søren Kolstrup (EL) og Jette Gottlieb (EL).
(Fremsat 13/4 99).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Margrethe Vestager):

I januar 1998 modtog Folketinget fra min forgænger en redegørelse om det repræsentative demokrati i uddannelsessystemet, nemlig redegørelse R 5.

Redegørelsen slog fast, at der faktisk er meget store forskelle på elevers og studerendes mulighed for at få indflydelse på deres uddannelser. På grund af den mangfoldighed, som jo kendetegner det danske uddannelsessystem, blev det i redegørelsen antaget, at mange af de forskelle må bero på tilfældigheder, snarere end at de afspejler de forskelle, der i øvrigt findes. Redegørelsen indeholdt på den baggrund en række forslag til at styrke det repræsentative demokrati i uddannelsessystemet på såvel Undervisningsministeriets område som Forskningsministeriets område, og alle forslagene var blevet formuleret efter en dialog med elever, studerende og deres organisationer.

To forslag i redegørelsen, der var specielt rettet mod universitetsområdet, er nu indarbejdet i et lovforslag om ændring af universitetsloven. Det drejer sig konkret om, at de studerende får 25 pct.s indflydelse på rektor- og dekanvalget, og at de studerende sikres en næstformandspost i studienævnet. Som opfølgning på et forslag fra demokratiredegørelsen, der retter sig mod hele uddannelsessystemet, opnår de studerende endvidere medlemskab af institutbestyrelsen. Forslaget har været førstebehandlet her i Tinget den 15. april i år som lovforslag nr. L 205.

Vi arbejder ligeledes for tiden på et lovforslag, som bygger på de forslag, der var indeholdt i redegørelsen, og jeg håber at kunne fremsætte forslag i næste folketingssamling, som vil dække uddannelsessystemet generelt. Det er også en opfølgning på vort ungdomspolitiske udspil fra august 1997, hvori det bl.a. hed:

»At give de unge medindflydelse og medansvar for anliggender, der vedrører dem, er en måde, hvorpå unge gøres fortrolige med demokratiske værdier. Hvis unge er vokset op og har uddannet sig, hvor demokrati og medbestemmelse er en del af dagligdagen, er der gode muligheder for, at de tager denne livsform med sig senere i tilværelsen.«

Det kommende lovforslag vil supplere de eksisterende regler om indflydelse og medbe-

stemmelse på det enkelte uddannelsesområde, således at der fremover sikres et ensartet niveau for demokratisk indflydelse gennem hele systemet. På nogle uddannelsesområder er der kun brug for enkelte supplerende bestemmelser, mens det på andre områder faktisk er nødvendigt at lave mere gennemgribende ændringer. På dette tidspunkt kan jeg ikke angive det helt præcise indhold og omfang, men det vil komme til at omfatte næsten alle uddannelsesområder inden for Undervisningsministeriets område, og dermed mener jeg også, det vil bidrage til at styrke det repræsentative demokrati i hele uddannelsessystemet.

Det er givet, at uddannelse skal give elever og studerende de nødvendige faglige, personlige, sociale kvalifikationer. Et vigtigt element af udviklingen er det, man kunne kalde demokratisk kompetence, altså at uddannelserne bidrager til, at det enkelte menneskes forståelse og lyst til at deltage som aktiv borger i et demokratisk samfund styrkes, og i flere uddannelseslove og -bekendtgørelser har vi allerede mål af den karakter.

Med forslaget kommer udvikling af demokratisk kompetence også til at indgå i de fleste ungdomsuddannelser, og i dagligdagen ude på den enkelte uddannelsesinstitution vil forslaget formentlig medføre, at elevernes indflydelsesmuligheder styrkes ganske betydeligt. Elever, kursister, studerende, hvad man nu hedder, bliver repræsenteret i institutionernes bestyrelse, får ret til at nedsætte rådgivende organer og organer, hvor man kan drøfte, hvordan man vil bruge sin demokratiske indflydelse: elevråd, kursistråd, de studerendes råd. Og man får også ret til at blive repræsenteret i de råd og udvalg, der måtte blive nedsat af ledelsen på den enkelte uddannelsesinstitution.

Forslaget skal jo selvfølgelig følges op af bestemmelser på bekendtgørelsesniveau, hvorefter skolerne får en vis pligt til at stille lokaler, kontorinventar og lignende til rådighed for elevrådene, samt bestemmelser, der fastsætter generelle regler for elevrådenes virksomhed og herunder selvfølgelig også, hvordan man vælger elevråd.

Jeg vil dog allerede på det her tidspunkt pointere, at lovforslaget, i modsætning til beslutningsforslaget, ikke vil operere med, at ledelseskompetencen på den enkelte uddannelsesinstitution fjernes fra skolelederen. Forslaget vil altså ikke indebære en magtfor skydning, men inddrage elever og studerende gennem

demokratiske beslutningsprocesser og dermed også som kontrol af magten.

Jeg forestiller mig desuden, at Undervisningsministeriet i tilknytning til lovgivningen udgiver en publikation, sådan at både elever og skoleledelse, anvísninger og råd kan få samarbejdet til at fungere. Som jeg håber det fremgår, vil mange af de såkaldt basale rettigheder, som beslutningsforslaget handler om, indgå i det lovforslag, vi arbejder med. Og derfor vil jeg nøjes med at kommentere enkelte dele af forslaget i denne her omgang.

Med hensyn til kravet om 6 m³ pr. person er vi jo enige om, at By- og Boligministeriets bygningsreglement for 1995 indebærer, at normalklasserum på undervisningsinstitutioner skal have et rumindhold på 6 m³ pr. person, vel at mærke forudsat, at der etableres effektiv mekanisk ventilation.

I tilknytning til det kan jeg fortælle, at vi i Undervisningsministeriet har udgivet flere publikationer om undervisningsinstitutioner, om indretning af dem. Det gælder »Skolebyggeri nu og i fremtiden. Gymnasier, HF-kurser og VUC'er« fra 1998, og på folkeskoleområdet har vi udgivet »Skolebyggeri med eksempler« i 1997. Og de publikationer refererer bl.a. de gældende myndighedskrav til rumstørrelse og luftfornyelse. Så allerede i henhold til bygningsreglementet har elever og studerende altså krav til indeklima.

I øjeblikket er der meget fokus på de fysiske rammer for folkeskolen. Jeg tror, det skyldes dels krav om ændrede organisationsformer, undervisningsmetoder, dels det faktum, at antallet af elever i grundskolen i de kommende år vil stige med ca. 100.000. Samtidig har bygningsvedligeholdelsen vist ikke i alle tilfælde været fuldt tilstrækkelig. Og derfor er der i mange kommuner en meget stor og optaget aktivitet for at vurdere de eksisterende bygninger og se, hvad det kan være nødvendigt med af om- og nybygninger.

For at støtte den proces har Undervisningsministeriet sammen med Byggedirektoratet under Forskningsministeriet indbudt arkitekter og andre til en skolebyggerikonkurrence, hvor man har bedømt de indkomne forslag. Og det, som jo selvfølgelig er hovedtemaet i en sådan konkurrence, er samspillet mellem pædagogik og bygninger. Hvordan kan bygningen understøtte den skole, den pædagogik, det formål, som vi ønsker os?

Konkurrencen bestod af tre kategorier: en nybygning, en ombygning af en nyere skole og en ombygning af en ældre skole. Og det resultat af konkurrencen, som blev offentliggjort i den her uge, vil jo selvfølgelig blive formidlet. Vi vil forsøge at tage det bedste ud af også de forslag, som ikke blev præmieret, så vi kan inspirere og give et beslutningsgrundlag for alle kommuner.

En basal rettighed efter forslaget skal være, at elever skal have krav på at være på et hold, hvor de ikke bliver overset. Mere konkret stilles der forslag om, at der maksimalt må være 22 i en klasse, hvor bogligt orienteret undervisning finder sted, mens der maksimalt må være 8 på et hold, hvor praktisk undervisning finder sted. En undersøgelse, som ministeriet netop har offentliggjort, viser, at der i folkeskolens klasser er et elevgennemsnit på 18,9.

Ved skoleårets start i 1998 var der kun 876 ud af 27.404 klasser, der havde 26 elever eller flere. Tidligere internationale undersøgelser har sammenlignet Danmark og andre lande og placeret Danmark som landet med verdens laveste klassekvotienter. Om det stadig væk er gældende, skal jeg ikke kunne sige, men under alle omstændigheder er vi blandt de lande, hvor klassekvotienten er lavest.

Som det selvfølgelig er forslagsstillerne bekendt, er der under den projektplan i udviklingsarbejdet, som »Folkeskolen år 2000« er udtryk for, et fokuspunkt 2 med titlen, som hedder »Udfordringer til den enkelte elev«. Der er netop udgivet et temahæfte med titlen »Fleksibilitet i folkeskolens skemalægning«. Det, som vi arbejder med dér, er at anvise helt andre metoder end kvantitative enhedsstørrelser for klasser og hold, sådan at skolen kan skabe rum for oplevelse og fordybelse med bedre plads til udfordringer, som rettes til den enkelte elev – altså at man rent faktisk bliver set.

Med hensyn til undervisningsmateriale og udstyr kan jeg bekræfte, at der de senere år har været en del berettiget kritik. Kritikken er især gået på, at materiale og udstyr ikke vedligeholdes eller fornys i tilstrækkelig grad. Men hvordan forestiller man sig, at vi ved central regulering af elevers og studerendes basale rettigheder skulle sikre dette? De konkrete beslutninger på det her område tages jo lokalt, ofte på den enkelte skole, måske endda oftere i den enkelte klasse, og det, vi vil gøre, er at styrke elevernes medindflydelse på prioriteringen via nye demokratiske spilleregler.

I Undervisningsministeriet er vi selvfølgelig opmærksomme på, at der er behov for at udvikle nye og tidssvarende undervisningsmidler. Det var baggrunden for, at vi for 2 år siden i samarbejde med Erhvervsfremme Styrelsen iværksatte et projekt, der skal skabe eksempler på nye, banebrydende undervisningsmidler, som både integrerer traditionelle undervisningsmidler og indfører de nye medier og informationsteknologien. Resultatet af dette arbejde vil forhåbentlig foreligge til sommer.

Ydermere kan jeg nævne, at vi allerede i 1996 aftalte med Kommunernes Landsforening, at der i 2003 skal være en nyere pc for hver 10 elever i folkeskolen. I ungdomsuddannelserne svarer antallet af pc'er til 2-4 elever pr. nyere pc allerede i dag. Endvidere gør vi i ministeriet faktisk en meget stor indsats for at give alle uddannelsesinstitutioner adgang til Internettet, således at elever og lærere kan gøre brug af dette redskab i deres arbejde og i deres undervisning.

Det er selvfølgelig bare eksempler på den indsats, der er inden for området for undervisningsmidler og materialer, men at formulere basale rettigheder på operationelt plan om dette emne, anser jeg for udelukket, og jeg anser det også for at være i strid med den ansvarsfordeling, vi har mellem stat, amt, kommune og den enkelte institution, som det helt overvejende flertal her i Folketinget jo heldigvis går ind for.

Sammenfattende vil jeg runde af med at understrege, at vi i regeringen ikke kan støtte forslaget, selv om vi faktisk støtter intentionerne et stykke ad vejen. Bl.a. har vi netop nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe med repræsentanter for fem ministerier, som skal se på, om der er behov for lovgivning om elevers og studerendes sikkerhed og sundhed i deres undervisningsmiljø. Og i den forbindelse skal jeg bare henvise til arbejdsministerens oplysninger her i salen, hvor man jo netop har diskuteret dette emne i forbindelse med beslutningsforslag B 101 om elevers og studerendes arbejdsmiljø.

Jeppe Kofod (S):

Enhedslisten vil med forslaget til folketingsbeslutning nr. B 120 pålægge regeringen at fremsætte lovforslag m.m., der fastsætter en række basale fysiske og demokratiske rettigheder for elever og studerende.

Indledningsvis vil jeg gerne slå fast, at Socialdemokratiet langt hen ad vejen støtter intentionerne i forslaget. Overordnet synes vi dog, at bl.a. tidspunktet for fremsættelsen af beslut-

ningsforslaget er mærkværdigt, da vi allerede er i gang med at forbedre rettigheder for elever og studerende, samt at indholdet i forslaget går på tværs af den generelle ansvarsfordeling mellem stat, amt, kommune og den enkelte institution, som nyder bred opbakning her i Folketinget.

Dermed opfatter vi faktisk også forslaget som relativt centralistisk og arbitrært. Vi skal snart – og det vil sige i begyndelsen af næste folketings-samling – drøfte en redegørelse for det administrative demokrati i uddannelsessystemet, der blev forelagt Folketinget i januar 1998, og ikke mindst den lovgivningsmæssige opfølgning på denne.

Endvidere forventer vi, at der i juni måned kommer en rapport fra et tværministerielt udvalg, som har vurderet regulering af elevernes og de studerendes sikkerhed og sundhed, og det skal vi selvfølgelig følge op på.

På den baggrund vil jeg gerne slå fast, at Socialdemokratiet dermed ikke støtter forslaget til folketingsbeslutning.

Men lad mig også samtidig slå helt fast: Socialdemokratiet ønsker at styrke elevers og studerendes rettigheder og mener, at udviklingen af elevers og studerendes demokratiske kompetence er en helt central og vigtig opgave i det danske uddannelsessystem. Danmark har en tradition for en stor grad af medinddragelse af elever og studerende i uddannelsessystemet, en tradition, som Socialdemokratiet i øvrigt ønsker at udbygge og udvikle, bl.a. igennem opfølgningen på den førnævnte demokratiredegørelse fra januar 1998.

Grundlæggende er det Socialdemokratiets holdning, at demokratiet skal udfolde sig både i teori og praksis igennem hele uddannelsessystemet, det være sig både i undervisningen, i demokratiets virkemåde, i elev- og studentermedindflydelsen på undervisningen og i indflydelsen på institutionernes og uddannelsernes hverdag. Og i den sammenhæng vil jeg gerne sige, at vi mener, at der med fordel kan laves en række forbedringer af det eksisterende uddannelsessystem.

Folketinget er jo allerede i gang med denne proces ved ændringen af universitetsloven, hvor eksempelvis studerende sikres 25 pct.s indflydelse på rektor- og dekanvalg, og de sikres næstformandsposten i studienævnet. Ændringerne er jo en konkret opfølgning på demokratiredegørelsen.

Ydermere mener vi, at elevernes ret til demokrati, medbestemmelse og inddragelse i undervisningen i forhold til ungdomsuddannelserne tydeligt skal fremgå. Og ligeledes mener vi, at vi med stor fordel kan styrke elevrådenes og studenterorganisationernes arbejde, så eleverne i højere grad bliver i stand til at tage del i demokratiet på eksempelvis uddannelsesinstitutionen.

Men lad mig også samtidig slå helt fast, at modsat Enhedslisten ønsker vi ikke, at indretningen af vores uddannelsessystem skal tilbagelægges til, hvad man kunne kalde en detailstyringstid, hvor politikere i Folketinget og centraladministration i form af detailbeslutninger styrede de enkelte uddannelser og uddannelsesinstitutioner. Tværtom mener vi, at oprettelsen af bestyrelser på flere uddannelsesområder er med til at sikre, at lokale behov og muligheder, at brugernes frie valg, selvregulerende mekanismer og de ansattes og brugernes engagement i deres egen institutions trivsel kan udfolde sig og spille en stor rolle i styringen. Det er en decentralisering og en selvforvaltning, som er til gavn for både kvaliteten i uddannelserne, engagementet og ikke mindst demokratiet.

Så i stedet for at afvikle vil vi derfor udvikle demokratiet, også det decentrale. Her spiller elevers og studerendes rettigheder selvfølgelig en vigtig rolle. Deres engagement, ansvar og deltagelse skal fremmes og udbygges, tanker, som i øvrigt er i god tråd med regeringens ungdomspolitik. Og det skal en lovgivningsmæssig opfølgning på demokratiredegørelsen efter vores opfattelse være med til at sikre.

Så vores konklusion er, at vi såmænd ikke er så enige i intentionerne i beslutningsforslaget, i hvert fald langt hen ad vejen er vi enige, men vi mener, at der er en række gode grunde til at afvise det.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Ja, det er jo altid noget, at vi kan føre en fælles samtale. Vi er enige om intentionerne, og deltagerdemokratiet får et par pæne ord med på vejen. Det er nu ikke til at kimse ad at leve i sådan et samfund, hvor man kan blive enig om sådan nogle ting, i hvert fald på skoleområdet – jo næppe, når det gælder fabrikker og sådan nogle ting, men lad det ligge.

Men jeg har to spørgsmål til hr. Jeppe Kofod. DSU og HK Ungdom har jo lavet en fin analyse af arbejdsmiljø og studiemiljø, og jeg vil spørge

hr. Jeppe Kofod: Indebærer den analyse, at hr. Jeppe Kofod vil være med til at fremme ideer, forslag, der sikrer, at elever og studerende får bestemmelsesret, stemmeret, når det drejer sig om sikkerhedsudvalg m.m. som en centralistisk bestemmelse, der kan bruges decentralt?

Det andet spørgsmål er spørgsmålet om magtfordelingen. Det er nok dér, vi har de største forskelle, men til afklaring: Ser hr. Jeppe Kofod et perspektiv i, at vi styrker eleverne via bestyrelserne, eller skal vi lægge vægten på elevråd m.m. og sige, at det er dér, det sner? Jeg synes, det er meget vigtigt at få drøftet: Hvor ligger hovedindflydelsen? Ligger den i bestyrelserne, hvor man ofte er gidsler, eller ligger den i elevrådet?

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Det er jo interessant, at Socialdemokratiets ordfører også i pressen er gået ud og har sagt, at elever og studerende skal være omfattet af arbejdsmiljøloven. Det var meget interessant for os, der foreslog, at elever og studerende skulle være omfattet af arbejdsmiljøloven, at høre de pågældende ordførere – hr. Jeppe Kofod var ikke i salen på det tidspunkt. Det var et meget interessant indlæg, som Socialdemokratiets ordfører på daværende tidspunkt kom med, og det er også ganske interessant nu: Hvad er det, hr. Jeppe Kofod forventer, at det tværministerielle udvalg, vedrørende at elever og studerende skal være omfattet af arbejdsmiljø, eventuelt skal komme med? Hvad er det, det skal komme med, som er forskelligt fra det udvalgsarbejde, som blev afsluttet marts 1996?

Handler det i virkeligheden om, at den socialdemokratiske ungegruppe – er det café au lait-gruppen? – rent faktisk bare ville i pressen? De fik nogle flotte overskrifter, og så ender det overhovedet ikke med noget som helst andet end præcis den samme rapport, som er skrevet.

Jeg vil meget gerne have, at hr. Jeppe Kofod fortæller ganske præcist: Hvad er det, der mangler at blive belyst?

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Til hr. Søren Kolstrups og fru Anne Baastrups spørgsmål omkring om DSU's og HK-Ungdoms undersøgelse af elevers arbejdsmiljø og også til det, der blev refereret fra café au lait-gruppens debatoplæg om samme emne, vil jeg blot sige, at vi afventer altså det her tværministerielle ud-

valgs resultater. Det er for os ikke så afgørende, at der bliver vedtaget en lovgivning. Det afgørende er, at der er hjemmel i lovgivningen til at sikre elevers og studerendes sundhed og arbejdsmiljø. Vi vil gerne afvente det her tværministerielle udvalgs arbejde og se på de resultater, der kommer ud af det, og så mener jeg, at vi skal følge op på det.

Til hr. Søren Kolstrups spørgsmål om magtfordeling: Vi synes jo, at det eksempelvis var ganske fornuftigt, da man ved ændring af folkeskoleloven faktisk sikrede eleverne stemmeret i skolebestyrelsen. Men samtidig vil jeg sige, at der selvfølgelig skal være en balance mellem de forskellige brugere af uddannelsesinstitutionerne, en balance i magtfordelingen, som gør, at elever og studerende selvfølgelig skal have en del af den magt, men de skal selvfølgelig dele den med andre, og man skal kunne indgå alliancer på kryds og på tværs. Det er meget afgørende for demokratiet, at det kan udfolde sig på den måde.

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Jeg stillede hr. Jeppe Kofod et ganske præcist spørgsmål: Hvad er det, hr. Jeppe Kofod mangler i den rapport, som et tværministerielt udvalg udarbejdede og afsluttede i marts 1996, som ikke kan løse problemet? Hvad er det, der er problemet for hr. Jeppe Kofod, siden hr. Jeppe Kofod i hvert fald ikke kunne støtte og følge op på sine egne udtalelser i aviserne, og hvad ved jeg, som indebærer, at elever og studerende skal være omfattet af regler, der svarer til arbejdsmiljøloven? Hvad er det, der mangler at blive belyst?

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg vil godt gentage mit spørgsmål: Kan hr. Kofod og jeg være enige om, at det er fornuftigt, at elever har stemmeret og øget indflydelse i sikkerhedsudvalg, bare som et lille uskyldigt skridt på vejen mod øget indflydelse?

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Først til fru Anne Baastrup: Som sagt er det ikke afgørende, hvordan elevers og studerendes arbejdsmiljø sikres, men det afgørende er, at det bliver sikret, og den undersøgelse, som også hr. Søren Kolstrup refererede til fra DSU og HK-Ungdom, påviser jo, at der på mange uddan-

nelsesinstitutioner ikke er et ordentligt arbejdsmiljø for elever og studerende.

Jeg mener, at det, som det her tværministerielle udvalg bl.a. skal kigge på, er, om de eksisterende regler og reguleringer på området er tilstrækkelige for at sikre elever og studerendes arbejdsmiljø, og om de i øvrigt bliver fulgt af de enkelte uddannelsesinstitutioner.

Jeg vil gerne slå fast, at jeg mener, der påhviler os et stort ansvar for at få de enkelte uddannelsesinstitutioner til at leve op til et ordentligt arbejdsmiljø for elever og studerende, men jeg tror, at vi får rig lejlighed til at drøfte de her ting igen, når udvalget kommer med sin rapport.

Til hr. Søren Kolstrup: Jamen altså jeg er også interesseret i, at elever og studerende i høj grad er sikret indflydelse på deres sikkerhed på deres uddannelsessted, og det vil vi gerne være med til at kigge på. Jeg har ikke konkret svar på, hvordan det skal udmøntes. Det tror jeg er meget forskelligt, alt efter hvilken uddannelsesstype man går på.

Karen Rønde (V):

Jeg har med undren læst Enhedslistens forslag til folketingsbeslutning. En ting er, at forslaget er ukonkret og ikke særlig sammenhængende. Man kan ikke på 8 linjer lave en så gennemgribende reform af uddannelsessystemet, som forslaget lægger op til. Alene af den grund kan Venstre ikke støtte forslaget.

I stedet burde vi dykke ned i de enkelte områder, når der er saglig grund dertil, og så se, hvad vi kan forbedre. Denne fremgangsmåde benyttede vi jo, da vi behandlede L 205, og gennem seriøst arbejde fik vi saglige ændringer gennemført til gavn for de studerende og forhåbentlig generelt for kvaliteten af undervisningen på universiteterne.

Noget andet er, at Venstre ikke kan støtte intentionerne i forslaget, som de er beskrevet i bemærkningerne, vedrørende Enhedslistens ledelsesønsker eller mangel på samme. Vi vil for alt i verden undgå, at det danske uddannelsessystem bliver kastet tilbage til 1970'ernes kollektive styrelsesformer, der førte til ansvarsflygtighed og manglende ledelse. Det er den måde at drive uddannelsesinstitutioner på, der er hovedårsagen til, at der i dag stadig ikke er den omstillingsparathed, som er nødvendig for at gennemføre Enhedslistens øvrige og udmærkede mål om ordentlige fysiske rammer, tids-

svarende undervisningsmateriale og en fornuftig og fremadrettet prioritering af ressourcerne.

I stedet skal vi have reformeret styringsstrukturen på de danske uddannelsesinstitutioner. Indflydelse skal følges af ansvar. Samfundet må løbende have indblik i, hvad det får for pengene, og den faglige kvalitet skal altid sættes i højsædet.

Disse mål står efter min mening ikke i modsætning til, at elever og studerende skal lære at fungere i et demokratisk samfund, for dels er fagligt veludrustede borgere bedre til at vurdere, om de fortæller sandheden eller ej, dels vil de få en mulighed for at lære, hvordan demokratiet de facto fungerer, at det ikke nytter bare at sige, at nu er det nok, men at man bør gå aktivt og forsvarligt ind i en løbende diskussion af, hvordan en uddannelsesinstitution skal bruge sine faglige og økonomiske ressourcer bedst muligt, og at man ikke altid får opfyldt alle sine krav.

Så lad os hellere bruge tiden til at se fremad ved at diskutere den slags tiltag end til at se bagud, som jeg synes Enhedslistens forslag lægger lidt op til.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Ja, fru Karen Rønde og jeg er jo ganske uenige om ledelsesprincipper. Til gengæld kan det jo være, at vi ikke er hunderede procent uenige om arbejdspladسدemokratiet, og derfor kunne det være interessant at høre, hvor langt Venstre vil gå i arbejdspladسدemokratiet. Hvor er det egentlig grænsen går for, hvor meget elever og studerende skal have af indflydelse?

Spørgsmålet er stillet netop ud fra, at jeg ved, at fru Karen Rønde bekymrer sig f.eks. om de studerendes indflydelse, og dér kunne det jo være at der kunne opnås en enighed.

Men hvad er det, de skal have indflydelse på? Og hvad er det, de absolut ikke skal have indflydelse på? Det synes jeg kunne være interessant at høre.

(Kort bemærkning).

Karen Rønde (V):

Det vil være for vidtgående og for useriøst her fra talerstolen på 2 minutter at redegøre for, hvad Venstre ønsker, at de studerende og elever skal have indflydelse på.

Men noget, som vi i Venstre synes er meget vigtigt, er, at vi ikke altid ser på den formelle indflydelse, men så sandelig også på den reelle

indflydelse. Det er ikke altid kun et spørgsmål om at have mange repræsentanter eller mange stemmer. Det er et spørgsmål om, at den indflydelse, man får, er en reel indflydelse, og dér vil vi gå meget langt.

Tom Beck (KF):

Da Det Konservative Folkepartis ordfører, hr. Brian Mikkelsen, ikke selv kan være til stede, skal jeg på hans vegne udtale følgende:

Det Konservative Folkeparti er af den opfattelse, at nærværende beslutningsforslag berører et meget spændende område, som omhandler de studerende og det danske uddannelsessystem. Det Konservative Folkeparti ser nemlig gerne, at det danske uddannelsessystem kommer mere i fokus, idet det er vores klare overbevisning, at det er af allerstørste vigtighed, at vi til stadighed forbedrer uddannelsessystemet. På denne måde kan vi opnå et højt vidensniveau i den danske befolkning, og viden og knowhow er jo netop, hvad Danmark skal leve af.

Problemet er blot, at Enhedslistens beslutningsforslag slet ikke tager fat på det reelle problem i forbindelse med det danske uddannelsessystem, nemlig selve substansen i uddannelserne. Dermed er ikke sagt, at emnet i dag er uvæsentligt, bestemt ikke, men det er vigtigt at gøre sig klart, at det er indeholdet af uddannelserne, der er det væsentlige. Men jeg kan forstå af bemærkningerne til beslutningsforslaget, at Enhedslisten vil berøre dette ved en senere lejlighed.

Elevs og studerendes rettigheder er et vigtigt punkt i denne debat. Det Konservative Folkeparti kan derfor umiddelbart støtte, at de studerende i højere grad end i dag kan opnå indflydelse på demokratisk vis. Men denne debat tog vi allerede i forbindelse med behandlingen af L 205 om universitetsloven, hvor der blev åbnet mere op for de studerendes muligheder for at opnå indflydelse på universiteternes prioritering, og det er landet på en ganske fornuftig måde.

Derudover har de studerende i forvejen rig mulighed for at engagere sig i deres uddannelsesinstitution ved på demokratisk vis at søge at opnå valg til elevråd, konsistorium m.v. Den enkelte elev har således allerede på nuværende tidspunkt alle muligheder for selv at skabe sig denne indflydelse, hvis det vel at mærke er lysten for dem.

Hvad angår forslaget punkt om tidssvarende materiale samt udstyr, opfatter Det Konservative Folkeparti dette som et spørgsmål om at afsætte tilstrækkelige midler frem for et spørgsmål om rettigheder. Vi opfatter det som en langsigtet investering at give den danske ungdom de bedste vilkår i så henseende, at give dem de bedste værktøjer til at kunne klare fremtidens udfordringer.

Det Konservative Folkeparti er villig til at afsætte midler til det, så vi kan opnå forbedret kvalitet af det danske uddannelsessystem, som rapport på rapport efterhånden har vist også er hårdt tiltrængt. Vi er derfor enige i, at det danske uddannelsessystem simpelt hen er blevet for udsultet gennem de seneste år, og det må og skal stoppes. Vi må stoppe den udvikling hen imod samlebandskandidater, hvor der ikke længere er plads til den enkeltes faglige udvikling og udfordringer.

Vi skal altså tage fat om roden, se på substansen, fjerne ukrudtet og igen nyde synet af et nyt uddannelsessystem, som blomstrer.

Anne Baastrup (SF):

Jeg vil godt indlede med at give SF's tilsagn til beslutningsforslaget. Det er centralt, og det er vigtigt, at vi får udbygget såvel de fysiske som de demokratiske rettigheder for elever og studerende. Ingen tvivl om det. Men så må jeg også samtidig medgive, at Enhedslistens måde at formulere dette beslutningsforslag på rent faktisk gør det lidt besværligt.

Jeg indledte med at sige, at vi støtter forslagets tekst, men jeg vil sige, at de dér meget, meget detaljerede forskrifter for, hvordan Enhedslisten præcis vil have udarbejdet de forskellige typer af demokratiske rettigheder, bliver det vanskeligt for mig på nuværende tidspunkt at give sådan fuldstændigt tilsagn til.

Så jeg vil sige: Tilsagn til teksten på forsiden, beslutningsforslagets tekst. Og så et tøvende: Vi kan da godt snakke om det, der står i bemærkningerne, men ikke endeligt tilsagn dér.

Christian H. Hansen (DF):

Det er Dansk Folkepartis opfattelse, at én forudsætning for et dynamisk samfund er et uddannelsessystem, som er i stand til på alle niveauer at sikre den lærdom, som er en betingelse for Danmarks fortsatte velfærd og vækst.

Efter dansk opfattelse skal det offentlige stadig betale for al undervisning og uddannelse til børn og unge. Det skal fortsat være gratis at gå

i skole, på gymnasier og universitet samt på andre højere læreanstalter. Dog skal man efter Dansk Folkepartis opfattelse stadig betale for undervisningsmaterialer på universiteter og de højere læreanstalter.

Efter vores opfattelse er det sådan, at når man går i skole, er det for at lære noget. Man går i skole for at kvalificere sig for at komme videre i det danske samfund, videre med en uddannelse, videre med et job osv.

Enhedslisten nævner i deres forslag, at magten på de enkelte uddannelsesinstitutioner skal fjernes fra rektor og direktør og lægges i et fælles forum af elever og lærere. Enhedslisten nævner desuden i bemærkningerne, at forslaget også åbner mulighed for, at eleverne skal være med til at tilrettelægge undervisningen i fællesskab med lærerne. Spørgsmålet er så, om Enhedslisten overhovedet mener, at der er behov for lærere, eller om Enhedslisten mener, at eleverne faktisk kan undervise sig selv. Jeg må sige, at forslaget her er ude at trit med virkelighed og sund fornuft.

I forslaget kritiserer Enhedslisten også skolebestyrelserne. For Dansk Folkeparti er det et meget vigtigt led i vores folkeskolesystem, bl.a. at forældre har aktiv mulighed for at engagere sig i deres barns skole og derved påvirke skolens hverdag. Dansk Folkeparti støtter derfor, at den øgede forældreindflydelse i skolens arbejde fortsat skal foregå igennem disse skolebestyrelser.

Til sidst kan vi da sige, hvis det ikke skulle være opfattet, at vi ikke kan støtte forslaget.

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg vil gerne starte med at sige, at den ordførertale, som SF's ordfører holdt, egentlig var meget dækkende for nogle af de synspunkter, jeg også har. De otte linjer, der står til indledning på forsiden af beslutningsforslag B 120 er jo meget fornuftige, og jeg tror da ikke, der er så mange, der i virkeligheden kan være uenige i det indhold. Men når man så går ind i detaljerne og finder bemærkningerne til forslaget, er der nok nogle øjenbryn, der løfter sig indimellem. Så siger man: Nej, det kan da ikke være rigtigt.

Jeg synes, det er en underlig sammenblanding af nogle meget detaljerede regler og nogle overordnede principper, f.eks. det allersidste, der er nævnt, som næsten er det allervigtigste: En af hovedpillerne i vores velfærdssamfund er, at man har gratis uddannelse. Man kan

komme gratis til skole. Det koster ikke penge at komme i skole. Det gør det i mange andre lande. Det gør det ikke i Danmark, og det må det ikke komme til. Sådan er vores grundlov også indrettet. At man nævner det som en sjette, syvende, ottende pind som noget helt sekundært, der skal komme til allersidst, forstår jeg slet ikke. Det er et meget vigtigt princip.

Så er der til gengæld meget, meget detaljerede regler for, hvordan stolene og bordene skal være, og hvor mange edb-stik der skal være i hvert klasseværelse, og jeg mener til gengæld, det er fuldstændig urimeligt at begynde at fastlægge sådan nogle detaljer fra Folketingets side.

Jeg synes, det er rimeligt at prøve at lægge nogle hovedretningslinjer for, hvordan de fysiske rammer skal være. Det er også, synes jeg, fornuftigt at udstikke nogle retningslinjer for, at der skal være en vis grad af demokrati, en vis grad af medbestemmelse, men det må nødvendigvis også være sådan, at demokratisk medbestemmelse og medindflydelse må vokse, efterhånden som eleverne bliver ældre. Det kan ikke være rimeligt, at 7-års-børn i 1. klasse skal have samme form for indflydelse som dem, der går i gymnasiet, så der må også være nogle betragtninger om, at det naturligvis ikke kan være ensartede regler for alle aldersgrupper.

Endelig om mange af de fysiske rammer, de 6 m³ pr. person osv.: Jeg mener også, det er detaljer, som vi bør lægge ind i administrationsdelen i et ministerium, og som Folketinget ikke skal vedtage lovregler om. Det mener jeg faktisk er fuldstændig urimeligt.

Endelig vil jeg også godt sige, at det er, som om Enhedslisten helt har glemt, at alle disse fysiske rammer, alle disse demokratiske rettigheder, som kan være meget gode, alle sammen må være underordnet det ene; at børnene kommer i skole for at lære noget, og hvis ikke det fungerer, er det stort set lige meget, hvor mange kubikmeter luft der er til hvert barn. Hvis undervisningen ikke er god, hvis undervisningen ikke er tilrettelagt ordentligt, hvis ikke undervisningen tager sigte på at udnytte elevernes talenter til det yderste, hvis ikke det er det, der er meningen, jamen så kan det være lige meget, hvordan de fysiske rammer i øvrigt er.

Så det er vigtigt at slå fast, at det primære formål med undervisningen er, at alle talenter, som overhovedet findes, udnyttes til deres yderste grænse, og at de, der har brug for hjælp til at få udnyttet de talenter, de har - børn, der

er længere om at komme i gang med at læse, længere om at komme i gang med særlige teknikker – får hjælp til det. Det er jo i virkeligheden undervisningens allerallerførste og –fineste mål, og så må de andre ting selvfølgelig komme i den rækkefølge, man har råd til det, og den rækkefølge, man i øvrigt kan få vedtaget.

Men jeg mener ikke, det kan være rimeligt, at man vedtager sådan nogle detaljerede regler her i et skolesamfund, hvor vi trods alt har 2.000 forskellige folkeskoler, som vi har det i Danmark. Der er også meget, der skal lægges ud til kommunerne, og de skal også selv være i stand til at sætte nogle forskellige standarder afhængigt af, hvad man er villig til at satse på og prioritere i den enkelte kommune.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Den radikale ordfører var jo meget optaget af at levere også, hvad kan man sige, en kritik af den formelle opbygning af det her beslutningsforslag. Jeg synes derfor, det kunne være interessant at høre, hvad den radikale ordfører mener om et par konkrete emner.

Kan den radikale ordfører bekræfte eller give tilsagn om, at det er en god idé, at elever og studerende får en bestemmelsesret, hvad angår arbejdsmiljø f.eks. i sikkerhedsudvalg? Og hvis man mener fra radikal side, at man ikke skal starte i folkeskolen med det, skal man så have det f.eks. i gymnasium og på universiteter? Det er det ene.

Det andet: Mener Det Radikale Venstres ordfører, at man primært skal satse på at fastholde de nuværende bestyrelser, eller kunne det være en idé også i relation til indlæringen, som fru Elisabeth Arnold var optaget af, at give folk noget mere bestemmelsesret, hvad angår indflydelse på undervisningens tilrettelæggelse m.m., f.eks. gennem elevråd?

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Der skal gælde visse arbejdsmiljøregler også for studerende og for elever. Der er selvfølgelig ting, de ikke skal udsættes for. Der er påvirkninger, de skal skånes for. Det er vi helt enige om.

Angående bestyrelserne i skolerne er det vores synspunkt, at der selvfølgelig skal være mulighed for, at der skal være elevrepræsentation. Det er der allerede. Der skal være elevråd på skolerne. Men bestyrelserne er jo fortrinsvis

konstrueret for at give forældrene medindflydelse på skolerne. Det var det store demokratiske fremskridt, som åbenbart ikke rigtig anerkendes af Enhedslisten, at skolebestyrelserne jo først og fremmest blev indført for at give forældrene en reel mulighed for at bestemme eller for at være medbestemmende om, hvad der skete på de skoler, deres børn gik på. Det aspekt synes jeg faktisk Enhedslisten har glemt.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Det er en ganske korrekt iagttagelse, den radikale ordfører har gjort. Bestyrelserne er nemlig egnet til at sikre forældreindflydelse, ja. Det springende punkt er, om man fra radikal side mener, at det kan være værdifuldt at styrke arbejdspladsdemokratiet, dvs. underviserne og dem, der bliver undervist, for de har jo i virkeligheden fået ringere indflydelse, efter at man fik bestyrelserne. Det var dér, der kom et demokratitab.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Enhedslisten synes at mene, at hvis flere får indflydelse på et område, er der et demokratitab. Jeg er ikke enig i den betragtning. Demokrati er ikke et nulsumsspil. Her er der tale om et plusspil. Der er flere, der får indflydelse på det samme. Det synes jeg er udmærket.

Formanden:

Hr. Søren Kolstrup, en sidste kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Det tilkommer jo ikke mig at belære en radikal ordfører, men jeg må dog konstatere, at de pædagogiske råd f.eks. på skolerne, det, man i gamle dage kaldte lærerråd, faktisk fik mindre formel indflydelse, da vi fik de her ændringer i slutningen af 1980'erne. Det beklager vi, for vi hører til den gruppe i samfundet, der mener, at vi skal styrke arbejdspladsdemokratiet. Det kan vi ikke diskutere. Det er et faktum.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg vil ikke modsige hr. Søren Kolstrup i, at der findes grupper i dette samfund, som ikke ønsker at dele deres indflydelse med nogen overhovedet, men de grupper vil vi gerne tage kam-

pen op med og sørge for, at der er andre, der får indflydelse på deres forhold.

Tom Behnke (FP):

Man kan egentlig undre sig over, at vi skal have debatten her i dag. Vi har haft debatten mange gange før. Vi får den sikkert også mange gange i fremtiden. Grunden til, at jeg føler anledning til at sige, at man kan undre sig over, at vi skal have debatten, er jo, at det her er et område, hvor man om noget kan sige, at regeringen er opmærksom, at regeringen arbejder i den retning, som forslagsstillerne ønsker. Regeringen er enig med forslagsstillerne. Regeringens ordfører – i hvert fald den socialdemokratiske ordfører og den radikale ordfører – har givet udtryk for, at man er enig med SF og Enhedslisten. Altså man er enig i, hvilken retning det er, man skal køre i.

Derfor kan man sige, at der måske var nogle andre områder, hvor det ville være mere tiltrængt, at man slog et slag for at få forbedret tingene. For udviklingen sker. Man kan så diskutere, om den sker hurtigt nok. Det er fair nok. Men jeg er faktisk enig med de ordførere, der har sagt: Var det dog ikke bedre, at man så tog nogle præcise elementer ud – forslaget her er jo meget, meget bredt – og sagde, at lige præcis på det her område ønsker vi at foretage de og de ændringer. Det ville være nemmere at forholde sig til.

Med sådan et forslag her, der næsten har karakter af en forespørgsel, kan man jo høre, at forslagsstillerne er enige med regeringen. Og regeringen arbejder i den retning, som forslagsstillerne ønsker, og som vi i Fremskridtspartiet for så vidt ikke har noget imod. Men man kan sige, at uanset om vi sagde til eller fra, er der et klart flertal her i Folketinget, der ønsker den udvikling. Så reelt får man ikke meget ud af at fremsætte sådan et beslutningsforslag.

De fysiske rammer kan selvfølgelig blive bedre, ingen tvivl om det, men man må også holde sig for øje, at de fysiske rammer i undervisningslokalerne aldrig har været så gode, som de er i dag, aldrig. Jo, det kan godt være, at udluftningen var bedre for et par hundrede år siden, men det var så, fordi husene var pivutætte, men det er vel heller ikke det, man ønsker. De fysiske rammer i undervisningslokalerne har aldrig været bedre, end de er i dag.

Til gengæld er der et område, som jeg meget savner at forslagsstillerne koncentrerer sig om. Det er manglerne i undervisningen. Elever-

nes færdigheder, efter at de har gennemført undervisningen, er ikke altid lige tilfredsstillende. Der trænger uddannelsessektoren samlet til et løft, så vi bliver endnu bedre til at uddanne og undervise.

Der er heller ingen tvivl om, at i forhold til undervisningen og udviklingen af elever og studerende er det vigtigt, at man holder sig for øje, at vi alle er forskellige. Studerende og elever er alle forskellige og har derfor forskellige forudsætninger og har derfor også forskellige muligheder for at udvikle sig. Det må man ikke bremse, men det har vi jo set i en lang årrække, at specielt SF og vel for så vidt også Socialdemokratiet har holdt på, at man skulle bremse denne udvikling. Der måtte ikke være nogen elever i klassen, der blev bedre end de andre. Alle skulle være lige gode, og dermed blev resultatet, at alle blev lige dårlige.

Det var et område, som jeg egentlig havde håbet på at forslagsstillerne ville tage fat i og sige: Nu slår vi et slag for at lave niveaudeling i klasserne. De, der har muligheden for at køre frem med 100 km/t, skal have mulighed for det, og de, der kun kan køre med 50 km/t, skal også have mulighed for det, således at alle elever får lige meget ud af det og alle elever bliver bedre, end de var, da de startede på uddannelsen.

Med hensyn til indflydelse må vi også holde fast i, at der aldrig har været så stor mulighed for indflydelse, som der er i dag, både når vi taler om eleverne, når vi taler om forældrene, når vi taler om underviserne, når vi taler om ledelsen. I det hele taget har man jo i mange, mange år været meget koncentreret om, at der skulle være mere demokrati, der skulle være mere indflydelse til de studerende, til eleverne, til forældrene, og der er blevet lavet skolebestyrelser og alle mulige andre konstellationer, hvor man virkelig har gjort noget for, at det her skulle blive bedre. Og det, vi hører, er, at regeringen er klar til at arbejde videre i den retning. Man er enig med forslagsstillerne, og Fremskridtspartiet er også enig. Vi skal videre ad den vej.

Men det nytter jo ikke noget, at man laver en revolution over en nat. Det har man prøvet tidligere i historien. Det hjalp ikke ret meget. Da fik man faktisk den modsatte effekt af det, man ønskede at opnå. Så derfor: Ét skridt ad gangen. Vi er enige om, hvilken retning kompasset peger i, og så lad os tage ét skridt i den rigtige retning. Og der kan jeg forstå, at regeringen er stærkt på vej i den retning, og det er vi ikke utilfredse med i Fremskridtspartiet.

Så beslutningsforslaget her kunne have været et udmærket oplæg til en forespørgselsdebat. Som beslutningsforslag må vi afvise det.

(Kort bemærkning).

Søren Kolstrup (EL):

Jeg skal ikke starte en uddannelsespolitisk debat med hr. Tom Behnke, men der var dog lige ét forhold, jeg gerne ville anholde. Hr. Tom Behnke mente, at verden var blevet meget bedre med hensyn til arbejdsmiljøet. Men når man kan konstatere, at der rent faktisk er blevet flere allergiproblemer, at der også nogle steder er blevet flere udluftningsproblemer bl.a. på grund af nye materialer, er det så ikke nogle forhold, som hr. Tom Behnke mener det kan være værdifuldt at rette op på, ja, måske give folk direkte indflydelse på? Og er det ikke en forudsætning for, at man kan foretage en god indlæring – for nu at tale også i hr. Tom Behnkes sprog – en rigtig god indlæring?

Tove Videbæk (KRF):

Dette forslag indeholder gode intentioner og vigtige forslag. Ideen med at sikre elever og studerende rettigheder kan jeg helt tilslutte mig, men spørgsmålet er for mig, om der er behov for at sikre denne gruppe rettigheder gennem lovgivning. Kan det ikke gøres på anden måde end gennem lovgivning?

Vedrørende bemærkningerne om indflydelsen: Kristeligt Folkeparti mener, at de studerende har indflydelse på skolen og i hverdagen, men man kan selvfølgelig altid diskutere graden af indflydelse. For nylig har vi behandlet en ny universitetslov, hvor igennem der sikres studerende på videregående uddannelser mere indflydelse. Det efterlader derfor kun spørgsmålet om øget indflydelse til studerende på ungdomsuddannelserne, og her er jeg enig i, at de unge måske har for lidt indflydelse.

Vedrørende stormøder: Tanken om at holde stormøder må jeg afvise. De er efter min opfattelse ikke demokratiske. Jeg holder af det repræsentative demokrati, også på skolerne, og stormøder minder mig alt for meget om noget, som vi allerhelst vil glemme.

Vedrørende klassens time: Ideen om at genindføre klassens time er for så vidt god. Det er dog vigtigt, at der er mulighed for, at en lærer kan være til stede, men klassen skal selvfølgelig også have mulighed for at snakke sammen, uden at der er en lærer til stede. Men klassens time mener jeg helt ærligt ikke skal sikres ved,

at der indføres grundlæggende rettigheder for elever og studerende ved lov. Det kan sikkert gøres mindre bombastisk.

Så er der de 6 m³ pr. person: Her er et godt eksempel på et område, som allerede er reguleret via andre tiltag end lovgivning, og der kan naturligvis ikke herske tvivl om, at skolerne skal overholde dette bygningsreglement.

Og så er der de ordentlige fysiske rammer: Selvfølgelig skal de studerende have ordentlige fysiske rammer, og dér er det et problem, at mange folkeskoler i dag er i så elendig en stand, at de er sundhedsfarlige, men dette område tager andre lovforslag om de studerendes arbejdsmiljø fat på.

Derudover er der i øget omfang behov for gruppe lokaler og edb-udstyr på alle skoler. Undervisningsformen lægger i dag op til mere gruppearbejde, men de fysiske rammer er ikke indrettet til en sådan undervisningsform, og det er naturligvis et problem, som jeg dog mener der er taget hul på løsningen af.

Vedrørende tidssvarende undervisningsmateriale: Der findes meget slidt og forældet undervisningsmateriale i folkeskolen og i ungdomsuddannelserne, og det går ud over kvaliteten i undervisningen. Det er jeg til dels enig i.

Vedrørende gratis uddannelse: Økonomi må aldrig være en hindring for at tage en uddannelse eller for at få det fulde udbytte af den. Jeg er derfor enig i, at undervisningsmaterialet skal være gratis i folkeskolen og i ungdomsuddannelserne, men når man starter på de videregående uddannelser, er man som regel fyldt 18 år og er derfor SU-berettiget. Derfor mener vi, det er helt i orden, at man selv betaler undervisningsmaterialerne, når man når dertil.

Så forslaget som helhed kan vi ikke støtte.

Formanden:

Ordføreren for forslagsstillerne, hr. Søren Kolstrup.

Søren Kolstrup (EL):

I det her forår har vi oplevet noget meget glædeligt: Elever og studerende har vist vilje til at tage et demokratisk medansvar for deres uddannelser, og der har været ført en kampagne under overskriften »Nu er det nok«, hvor elever og studerende har været aktive. De har aktioneret, de har demonstreret og de har debatteret på læreanstalterne og i skolerne for at vise, at der er et behov for og et krav om øget demokrati i uddannelsessystemet.

Det opfatter vi i Enhedslisten som et forsøg på også at vise en evne til demokratisk medansvar for uddannelserne, og det har været en af grundene til, at vi har fremsat det her forslag.

Jeg skal kommentere de reaktioner, der er kommet på det:

Den ene type reaktion – spændende fra ministeren til en række ordførere – har været, at vi jo har et deltagerdemokrati, og at regeringen er på vej til at udvikle dette.

I det omfang det er rigtigt, kan jeg jo kun hilse det velkomment. Jeg må dog sige, at hvis man ser på de initiativer, som regeringen hidtil har taget, så har de været utrolig beskedne. Og selv om man pålægger sig selv at være meget positiv, er det jo utrolig svært med de hårfine ændringer, der har fundet sted. Men der har været nogle udspil.

Men så nævner man, at der vil komme flere udspil, og dertil er jo kun at sige: Jamen dem venter vi spændt på i Enhedslisten, og dem vil vi selvfølgelig hilse meget velkomne, især hvis de er lidt mere synlige end dem, vi har set hidtil.

Men den centrale del af debatten er det, som med ministerens ord blev summeret således op: Vi ønsker gerne mere deltagerdemokrati, men hvis det drejer sig om en magtforskydning, siger vi nej tak.

Dertil er jo at sige, at hvis man ønsker, at elever og studerende skal have en reel medindflydelse, så er det Enhedslistens opfattelse, at det indebærer, at der er en del af ledelsesmagten, der må have mindre indflydelse.

Et andet aspekt, der har været nævnt, er arbejdsmiljøet, og jeg har forstået det sådan, at der egentlig er meget velvilje til at gøre noget ved det, idet flere ordførere har været inde på det.

SF og Enhedslisten har jo været enige på det her punkt, men jeg forstod også den socialdemokratiske ordfører, hr. Jeppe Kofod, sådan, at der bør ske noget på området, og vi andre må jo så spændt vente på det udkast, der kommer, men advare meget stærkt imod, at man spiser elever og studerende af med en omgang snak. Det, der er behov for, er tilbundsående rettigheder.

Og i den forbindelse er det jo interessant, at vi her har et område, der ikke koster noget. Ofte taler man jo om, at lovforslag er udgiftsfordyrende, og derfor kan de ikke gennemføres, men her har vi et område, hvor man i hvert fald umiddelbart kan gennemføre noget.

Hvis vi holder fast i det tema, der hedder magtspørgsmålet, tror jeg heller ikke, vi kommer uden om, at selv om mange ordførere, f.eks. fru Karen Rønde, sagde: Jamen lad os dog starte med arbejdspladsdemokratiet, så ønskede man samtidig at holde meget stærkt fast i, at den nuværende struktur med bestyrelser bliver fastholdt.

Dertil er jo at sige, at ifølge Enhedslistens opfattelse kan bestyrelser da være udmærkede til at skabe kontakt til et lokalsamfund – ingen tvivl om det – for der kan sidde en murermeister, og der kan sidde nogle forældrerepræsentanter. Fint nok, selvfølgelig er det godt at have kontakt med lokalsamfundet – fru Karen Rønde nikker også – men når det drejer sig om at stimulere lysten til demokrati, er det utrolig vigtigt at sikre, at man har nogle konkrete rettigheder. Også dér var Venstres ordfører enig, men jeg forstod det sådan, at der alligevel på et eller andet tidspunkt skal tegnes en stærk demarkationslinje, fordi man har opfattelsen af, at der skal være en stærk professionel ledelse.

Nuvel, hvis man i det mindste i det danske Folketing her til efteråret kan blive enig om at styrke elever og studerendes rettigheder på meget konkrete felter og meget mere udvidet, end vi hidtil har set, så skal vi sandelig være med til at hilse en sådan debat velkommen, også når den giver sig konkrete udslag.

Kristeligt Folkepartis ordfører var inde på et tema, som flere har været inde på, og det gælder også den radikale ordfører, fru Elisabeth Arnold: Jamen der er da ikke behov for så stærk detailstyring. Ja, det var nærmest, som om man tegnede et billede af Enhedslisten som nogle, der virkelig ville centralisme.

Hertil er kun at sige, at når vi taler om basisrettigheder, så er det ikke, fordi vi har ønsket en detailstyring, så er det, fordi vi har ønsket, at der skal være fælles normer i det her samfund, bl.a. med hensyn til arbejdsmiljøet, og at de skal overholdes.

Jeg ved godt, at der er eksisterende regler for øjeblikket, men problemet er, at de ikke bliver overholdt, og det har vi stærk dokumentation for.

Det sidste tema, som jeg skal omtale, er spørgsmålet om et direkte demokrati over for et repræsentativt demokrati:

Kristeligt Folkepartis ordfører sagde – nærmest med bæven i stemmen – at stormøder er noget skidt, og at vi nødig skal tilbage til de tilstande.

Jeg er sådan set enig i, at stormødet ikke er stedet, hvor demokratiet kan udfolde sig mere permanent, men det er én blandt flere muligheder for at sikre, at man har et demokrati i hverdagen, der engagerer og mobiliserer, for stormødet har en evne til at mobilisere folk, og derefter er der så behov for en stillingtagen i mindre forsamlinger.

Jeg skal blot slutte af med at sige tak, fordi der trods alt har været så mange ordførere, der har sagt, at man har været enig i intentionerne bag forslaget, og så venter jeg spændt på, hvad der sker i det kommende efterår, ikke mindst – det må jeg sige – fra regeringspartierne side og ikke mindst fra hr. Jeppe Kofods og fru Elisabeth Arnolds side.

Hvad har de i godteposen i de kommende måneder? Vi venter spændt.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 107:

Forslag til folketingsbeslutning om ensartede regler for røgfri miljøer inden for stat, amtskommuner og kommuner samt Hovedstadens Sygehusfællesskab.

Af Yvonne Herløv Andersen (CD), Helle Degn (S), Jens Vibjerg (V), Frank Dahlgaard (KF), Kim Behnke (FP) og Flemming Kofod-Svendsen (KRF) m.fl.
(Fremsat 25/3 99).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Sundhedsministeren (Carsten Koch):

Lad mig først takke forslagsstillerne for, at de har taget initiativ til at sætte røgfri miljøer på dagsordenen i dag.

Regeringen offentliggjorde for 2 dage siden »Folkesundhedsprogrammet 1999 frem til år 2008«. Det er et sammenhængende og tværgående program for de næste 10 års forebyggende initiativer, og forebyggelse af tobaksrelaterede sygdomme, herunder en stramning af lov om røgfri miljøer på en række områder, er centrale emner i Folkesundhedsprogrammet.

Som det er sagt så tit, og som det også er fremhævet i Folkesundhedsprogrammet, er tobaksrygning den forebyggelige enkeltfaktor, der har størst indflydelse på folkesundheden, og den livsstilsfaktor, som har den klareste sociale ulighed i sin forekomst.

I de sidste 20 år er der blevet færre rygere i Danmark både blandt mænd og kvinder, men danskerne er stadig et af de mest rygende folk i den vestlige verden, og det er bekymrende, at den sidste undersøgelse omfattende 15-åriges rygevaner i 1998 viser en stigning i antallet af rygere i forhold til undersøgelsen i 1995.

Også passiv rygning er et alvorligt problem for mange danskere. Passiv rygning indebærer for den enkelte ikke alene alvorlige gener, men samtidig en egentlig sundhedsrisiko. Denne risiko er særlig stor for personer med lunge- eller overfølsomhedssygdomme, og små børn har en fordoblet risiko for luftvejssygdomme.

På trods af vedtagelsen af lov om røgfri miljøer i 1995 viser de seneste tal fra Tobaksskaderådet, at 40 pct. stadig udsættes for passiv rygning på deres arbejdsplads, såvel offentlig som privat, og på 24 pct. af daginstitutionerne udsættes børn af og til for passiv rygning inden-dørs.

Passiv rygning rammer også de allermindste. 25 pct. af de undervægtige børn ved fødslen og 16 pct. af dødsfaldene blandt børn under 1 år kan tilskrives rygning under graviditeten. 26 pct. af samtlige danske kvinder ryger under graviditeten. Til sammenligning er andelen i Sverige mindre end 15 pct.

Jeg mener som forslagsstillerne, at der bør sættes ind for at bryde danskernes rygevaner. Positive resultater såvel med hensyn til middellevetidsudviklingen som med hensyn til den sociale ulighed i sundhed afhænger i meget høj grad af, at der iværksættes effektive program-